© О. В. Павелко

ISSN 2311-5149
ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Отримано: 23 серпня 2019 р.

Прорецензовано: 28 серпня 2019 р.

Прийнято до друку: 31 серпня 2019 р.

e-mail: o.v.pavelko@nuwm.edu.ua

DOI: 10.25264/2311-5149-2019-14(42)-131-137

Павелко О. В. Методологія обліку фінансових результатів основної діяльності будівельних підприємств: гносеологічний аспект. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, вересень 2019. № 14(42). С. 131–137.

УДК 657.4

JEL-класифікація: M 41

Павелко Ольга Віталіївна,
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту,
Національний університет водного господарства та природокористування

МЕТОДОЛОГІЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті досліджено ідентифікацію сутності методології обліку. Проаналізовано еволюцію елементів методу бухгалтерського обліку. Виокремлено склад елементів методу бухгалтерського обліку у працях науковців. Розглянуто процедуру облікового моделювання. Здійснено огляд процедурного й адитивного підходів до побудови методології бухгалтерського обліку. Окреслено композитарність методу бухгалтерського обліку та доведено його адаптованість під потреби обліку фінансових результатів основної діяльності будівельних підприємств.

Ключові слова: *методологія обліку, фінансові результати, основна діяльність, будівельне підприємство, метод, елементи методу.*

Павелко Ольга Витальевна,
кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры учета и аудита,
Национальный университет водного хозяйства и природопользования

МЕТОДОЛОГИЯ УЧЕТА ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ОСНОВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТРОИТЕЛЬНЫХ КОМПАНИЙ: ГНОСЕОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

В статье исследована идентификация сущности методологии учета. Проанализирована эволюция элементов метода бухгалтерского учета. Выделен состав элементов метода бухгалтерского учета в трудах ученых. Рассмотрена процедура учетного моделирования. Осуществлен обзор процедурного и аддитивного подходов к построению методологии бухгалтерского учета. Определена композитарность метода бухгалтерского учета и доказана его адаптация под нужды учета финансовых результатов основной деятельности строительных предприят ий.

Ключевые слова: *методология учета, финансовые результаты, основная деятельность, строительное предприятие, метод, элементы метода.*

Olga Pavelko,
PhD in Economics, Associate Professor at the Department of Accounting and Auditing,
National University of Water and Environmental Engineering

THE METHODOLOGY OF FINANCIAL RESULTS ACCOUNTING OF THE BUILDING ENTERPRISES MAIN ACTIVITY: AN EPISTEMOLOGICAL ASPECT

The identification of the accounting methodology essence is investigated in the article. It has been established that the methodology of accounting is mostly understood as the doctrine (science) of research methods (cognition). Methodology is a general way of knowing. The evolution of the accounting method elements is analyzed. The composition of the accounting method elements in scientific works is distinguished. It has been found that scientific researches mainly trace the eight-element approach of the accounting method components covering: documentation and inventory; estimation and calculation; accounts and double entry; balance sheet and reports. However, some scientists propose to extend the outline.

The procedure of accounting modeling is considered. It enables to make prompt decisions on changes to the business processes of a construction company, taking into account macro and micro economic factors and the synergistic link between the management subsystems and accounting itself. The methodology is based on different types of methods: philosophical, general scientific, special (private-scientific). Procedural and additive approaches to the development of accounting methodology are reviewed. Procedural and additive approaches predetermine and complement each other and can be integrated, pointing to specific accounting procedures and a set of tools with which they can be implemented. Procedural approach to the construction of accounting methodology involves the allocation of groups of basic accounting procedures: observation, measurement, classification, systematization. In the additive approach accounting methodology is considered as a set of methods (techniques).Comprehensive application of procedural and additive approaches will allow a thorough study of the accounting subject.

Method is an element of accounting methodology and the implementation of the tasks that come before the accounting system is made possible through their use. Compository of accounting method is outlined and its adaptation to the needs of financial results accounting of main activity of construction enterprises is proved.

Key words: *accounting methodology, financial results, main activity, construction company, method, elements of the method.*

Постановка проблеми. З метою ґрунтовного дослідження процесів трансформації облікового процесу основної діяльності будівельних підприємств виникає необхідність у розширенні меж традиційної теорії бухгалтерського обліку з ідентифікацією належного сучасного інструментарію як методології бухгалтерського обліку. Водночас прагнення будівельних підприємств переорієнтувати своє функціювання в умовах інституційної економіки, зокрема теорії інтересів, теорії контрактів та сталого розвитку, спонукає до окреслення нової системи обліку, для якої нині не існує достатньо обґрунтованої методології, що підтверджує актуальність нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичну основу нашого дослідження сформували праці таких учених: В. М. Жук, Т. Г. Камінська, Л. М. Кіндрацька, М. В. Корягін, А. С. Крутова, Ю. А. Кузьмінський, Н. М. Малюга, М. С. Пушкар, Л. В. Чижевська, В. Г. Швець та ін. Незважаючи на значні досягнення і напрацювання у цій сфері, питання вивчення методології обліку фінансових результатів основної діяльності будівельних підприємств залишаються недостатньо висвітленими і потребують додаткових наукових розвідок.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у висвітленні гносеологічного аспекту методології обліку фінансових результатів основної діяльності будівельних підприємств, для чого виконаємо такі завдання: дослідити сутність методології бухгалтерського обліку, окреслити композитарність методу бухгалтерського обліку та адаптувати його під потреби обліку фінансових результатів основної діяльності будівельних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на суттєві досягнення в забезпеченні стандартизації обліку і фінансової звітності, існують серйозі проблеми в частині методологічних засад обліку стану ринкового середовища в умовах сьогодення та відповідності інформаційним запитам користувачів. Становлення методологічної основи обліку, що уможливлювала б адекватність заявленої системи умовам вітчизняної економіки та водночас забезпечувала достатній рівень формалізації, є вихідним фактором в розробленні теорії бухгалтерського обліку. Ф. Ф. Бутинець слушно зазначає: «Якщо методологія є генеральним шляхом пізнання, то методи вивчають, як саме йти цим шляхом. Методи характеризують складні пізнавальні процеси, що включають набір різних прийомів дослідження» [1, с. 384]. Л.В. Чижевська вказує на те, що «…методологія включає дослідження системи бухгалтерського обліку і утворення моделей обліку, а її специфічність полягає у двоїстому характері: методологія спрямована на дослідження предмета обліку і водночас облік як наука використовує загальну методологію науки» [2, с. 80–81]. Методологію обліку формують методи обліку, методологічні інструменти, прийоми, які в сукупності є основою для групування, систематизації, трансформації облікових даних в економічну інформацію, адаптовану для прийняття адекватних рішень. Визначення методології обліку вітчизняними науковцями представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Методологія бухгалтерського обліку: ідентифікація сутності

№ з/п	Визначення сутності методології бухгалтерського обліку	Л.М. Кіндрацька [4, с. 90]	М.С. Пушкар [5, с. 341]	Ю.А. Кузьмінський [6, с. 59]	Н.М. Малюга [7, с. 91]	Т.А. Гоголь [8, с. 90]	Т.А. Бутинець [9, с. 478]	В.В. Сопко [10, с. 57]	Л.А. Чайковсмька [11, с. 14]
1.	Вчення про методи пізнання, до яких належить метод сукупності чотирьох пар; методичні прийоми; методики.			+					
2.	Всеохопне знання про понятійний аппарат бухгалтерського обліку, концепцію, внутрішню побудову, етапи становлення та розвитку.		+						
3.	Об'єднання принципів, інструментів, процедур, що надалі формують основу конкретних облікових методик.	+							

Продовження таблиці 1

4.	Учення про методи наукового дослідження, знання всієї сукупності прийомів і засобів теоретичного пізнання господарських явищ і процесів, виявлення їх властивостей, що становлять предмет бухгалтерського обліку.				+				
5.	Дослідження системи бухгалтерського обліку за допомогою комплексу методів і засобів, встановлення принципів і способів організації побудови теоретичної та практичної діяльності, встановлення внутрішньої впорядкованості окремих елементів системи бухгалтерського обліку, узгоджених і впорядкованих між собою в часі та просторі.					+			
6.	Складна, динамічна, цілісна система способів і прийомів різних рівнів								+
7.	Наука про методи наукового дослідження, тобто знання всієї сукупності прийомів і засобів теоретичного пізнання господарських явищ – об'єктів бухгалтерського обліку з погляду їх законності, доцільності і достовірності.						+		
8.	Сукупність прийомів, за якими впізнають об'єкт. Їхня сутність: документування, інвентаризація, оцінювання, калькулювання, рахунок, двоїсте (подвійне, балансове) узагальнення стану господарських фактів, двоїсте (подвійне) відбиття зміни господарських фактів у системі рахунків і звітність.							+	

Відтак під методологією обліку дослідники переважно розуміють вчення (науку) про методи дослідження (пізнання). Н. М. Малюга констатує, що методологія конкретизується до певної методики (порядку використання методів) і техніки дій (прийомів) і є важливим інструментом регулювання економіки на всіх рівнях [3, с. 478].

М. С. Пушкар методологію обліку трактує більш широко – це «принципи й правила отримання, обробки, фіксації та передавання інформації, правил оцінки, ведення рахунків, критеріїв розмежування основних засобів та малоцінних і швидкозношуваних предметів, порядку нарахування амортизації і зносу, порядку обліку ремонтів, оцінки запасів та готової продукції, списання витрат майбутніх періодів, порядку визначення обсягу реалізації продукції, порядку обліку та розподілу комплексних витрат і включення їх у собівартість, порядку утворення статутного фонду, фондів спеціального призначення та інших питань» [5, с. 146].

В енциклопедіях та словниках під методологією розуміють учення про структуру, логічну організацію, методи та засоби діяльності [12, с. 795]; систему принципів і способів організації та побудови теоретичної і практичної діяльності, а також вчення про цю систему [13, с. 365]; принципи побудови методів, їх наукове узагальнення [14].

Традиційно у складі підходів до побудови методології виокремлюють процедурний (виділяють групи облікових процедур) та адитивний (методологію розглядають як сукупність способів, суму елементів методу обліку) підходи. Процедурний підхід, засновником якого вважається О. П. Рудановський, передбачає такі процеси: реєстрація, систематизація, координація, оцінка (О. П. Рудановський [15, с. 465-467]); спостереження, реєстрація, групування, зведення, аналіз та передача даних (М. С. Пушкар [16, с. 39]); спостереження, збір, ідентифікація, оцінка, класифікація, опрацювання, передача інформації (М. І. Кутер [17, с. 36]); реєстрація, групування, інтерпретація даних (В. Ф. Палій, Я. В. Соколов [18, с. 47]); спостереження, вимірювання, реєстрація, групування й узагальнення фактів господарської діяльності (Є. В. Мних [19, с. 360]); спостереження, вимірювання, реєстрація, класифікація, узагальнення (В. Г. Швець [20, с. 49]).

Розбудова методології обліку за адитивним підходом розпочалася з 1938 р., коли А.М. Лозинський виділив подвійний запис як єдиний елемент методу бухгалтерського обліку. Надалі вчені поступово додавали інші елементи (табл. 2).

Таблиця 2

Еволюція елементів методу бухгалтерського обліку в 1938–1962 рр.*

№ з/п	Автор	Рік	Елементи методу бухгалтерського обліку							
			подвійний запис	документування	рахунки	баланс	оцінка	калькулювання	інвентаризація	звітність
1.	А. М. Лозинський	1938	+							
2.	П. Н.Василенко	1942	+	+	+	+				
3.	А. А. Афанасьєв	1952	+	+	+	+	+	+		
4.	Н. В. Дембінський	1957	+	+	+	+	+	+	+	
5.	П. Н. Василенко	1959	+	+	+	+	+	+	+	+
6.	А. Л. Бикова	1962	+	+	+	+	+	+	+	+

*Складено за даними: [21; 22].

Нині у дослідженнях науковців простежуємо переважно восьмиелементний підхід висвітлення складових методу бухгалтерського обліку. Хоча окремі вчені пропонують розширити окреслений набір. Так, О. М. Петрук переконливо стверджує, що план рахунків також являє собою елемент методу бухгалтерського обліку [23]. П. В. Мезенцев наполягає на тому, що елементами методу бухгалтерського обліку є лише подвійний запис, рахунки і баланс [24, с. 51-52].

У своїй праці Н.М. Малюга, ґрунтовно дослідивши елементи методу бухгалтерського обліку, підкреслює розбіжності у трактуваннях складових методу бухгалтерського обліку (табл. 3).

Таблиця 3

Склад елементів методу бухгалтерського обліку у працях науковців*

№ з/п	Автор	Елементи методу бухгалтерського обліку								
		подвійний запис	документування	рахунки	баланс	оцінка	калькулювання	інвентаризація	звітність	узагальнення підсумків бухгалтерських записів
1.	М. І. Баканов	+	+	+	+	-	+	+	+	-
2.	Г. В. Ващинський	+	+	+	+	+	+	+	-	+
3.	М. І. Кутер, Т. С. Мітюшкін	+	+	+	+	+	-	+	-	-
4.	А. А. Афанасьєв	+	+	+	+	+	+	-	-	-
5.	П. П. Німчинов, С. К. Татур, М. Д. Цемко	+	+	+	+	-	-	+	-	-
6.	С. О. Щенков	+	-	-	+	-	-	-	-	-
7.	М. О. Браун, П. В. Мезенцев, А. К. Фараджев	+	-	+	+	-	-	-	-	-
8.	Н. А. Леонтьєв	+	-	+	+	-	-	-	-	-

*Складено за даними: [25; 26].

А. С. Крутова переконана, що аналіз та моделювання також є складовими методу бухгалтерського обліку [26, с. 214]. Д.І. Пільменштейн наголошує на необхідності врахування моделюваннння, з чим не погоджуються В. Ф. Палій та Я. В. Соколов, котрі пропонують трактувати моделювання як «…новий етап розвитку науки про бухгалтерський облік, новий ступінь узагальнення, що дозволяє глибше і краще осмислити вже відомі в обліку методи». Цієї ж позиції дотримується Т. Г. Камінська [27, с. 368].

У більш новій своїй праці проф. Я. В. Соколов [28, с. 127] зазначає, що моделювання – це метод бухгалтерського обліку, який дозволяє вивчати факти господарського життя та господарські процеси не безпосередньо, а через спеціально створені їх образи та описи – символи, тобто вважає необхідним розширити перелік складових бухгалтерського обліку моделюванням. Проф. О. А. Лаговська, погоджуючись із Я. В. Соколовим, зауважує: «Облікове моделювання покликане змоделювати функційні та динамічні характеристики об'єктів управління, що є основою для прогнозування їх стану та змін у майбутньому» [29, с. 265]. Така ж позиція простежується у праці М.В. Кужельного. Процедуру облікового моделювання за О. А. Лаговською наведено на рис. 1.

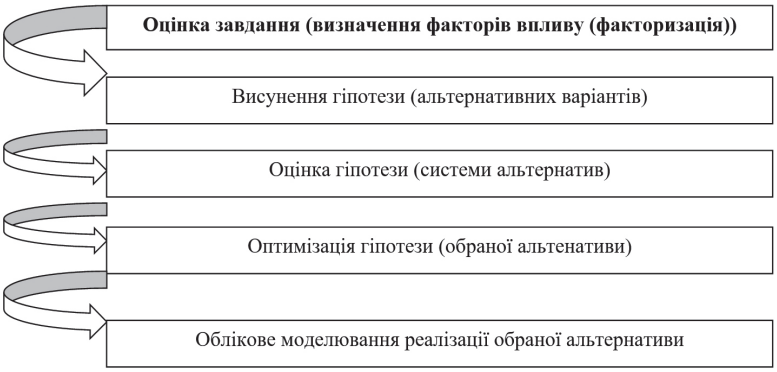

Рис. 1. Процедура облікового моделювання за О.А. Лаговською*

*Складено за даними: [29, с. 268].

В. М. Жук констатує, що «…моделювання у бухгалтерському обліку – це комплексне застосування його методів і наукових підходів не тільки для відображення господарських процесів і явищ (через специфічно створені символи і описи), а і для стимулювання бажаного розвитку бухгалтерського обліку, його сприйняття як важливого соціально-економічного інституту» [30, с. 269]. Моделювання алгоритму вирішення завдань бухгалтерського обліку представлено так: інтерпретація МСФЗ (Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, Комітет з інтерпретації МСФЗ), Методичні рекомендації Міністерства фінансів України, інших галузевих міністерств та відомств, методики. На думку науковця, векторами майбутнього тренду розвитку облікового моделювання в межах інституціональної парадигми є збагачення функцій, предмета, об'єктів, методів та інструментів обліку, що розширить його затребуваність на практиці, доведе необхідність «бухгалтерського імперіалізму» в науці; кількісне і якісне зростання суб'єктів методологічного впливу, що збагатить пропозицію і змістовність моделей.

Отже, облікове моделювання дає змогу оперативно ухвалити рішення щодо внесення змін до бізнес-процесів будівельного підприємства, зважаючи на макро- та міркоекономічні важелі й ураховуючи синергетичний зв'язок між підсистемами управління й власне бухгалтерським обліком.

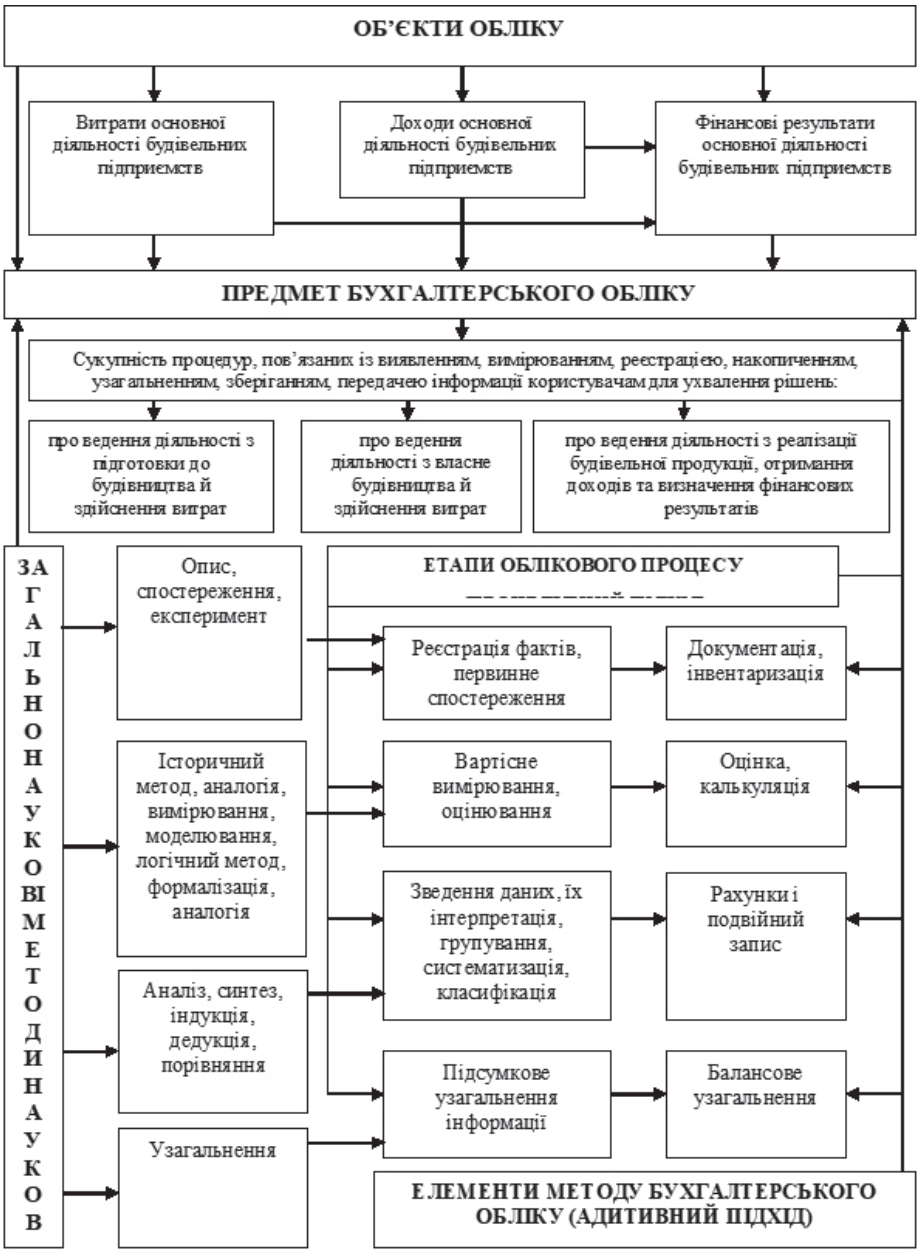

Рис. 2. Композитарність методу бухгалтерського обліку та його адаптованість під потреби обліку фінансових результатів основної діяльності будівельних підприємств*

*Авторська розробка на основі: [32, с. 61; 33, с. 71].

Водночас уможливлюється моделювання фінансових результатів від реалізації обраної альтернативи. Облікове моделювання спрямоване на обрання таких методологічних рішень, які дадуть змогу виокремити те загальне, що характерне для різноманітних варіантів, сформувати методичні прийоми, які нададуть можливість застосовувати моделювання з метою раціонального розподілу показників в первинних документах, регістрах обліку, формалізації облікових завдань, прогнозуванні, використанні відповідних адекватних моделей.

Методологія ґрунтується на різних видах методів: філософських, загальнонаукових, спеціальних (приватно-наукових). Тріаду таких методів бухгалтерського обліку запропоновано в праці О. А. Лаговської [29, с. 266]. Ю. А. Кузьмінський метод бухгалтерського обліку тлумачить як «…послідовне застосування пар методів: документації та інвентаризації, оцінки та калькуляції, рахунків та подвійного запису, балансу і звітності для моделювання предмета і відображення інформації про нього» [31, с. 9]. Натомість проф. Ф. Ф. Бутинець стверджує, що «…метод науки – це не те, що встановлено, а процес, що відбувається постійно, відвернений від суспільних явищ. А тому науковий метод, подібно самій науці, не піддається визначенню...» [1, с. 384].

Метод як «шлях до чого небудь», спосіб досягнення, сукупність пізнавальних операцій, дій, процедур, правил, прийомів, норм пізнання, спрямовується на пошук істини, спонукає рух до поставленої мети та направлений на вирішення конкретних завдань і досягнення бажаних результатів. Методи є елементами методології бухгалтерського обліку і водночає реалізація завдань, які постають перед системою бухгалтерського обліку й уможливлюються шляхом їх використання. Композитарність методу бухгалтерського обліку та його адаптованість під потреби обліку фінансових результатів основної діяльності будівельних підприємств зображено на рис. 2.

Висновки. Отже, окреслені процедурний та адитивний підходи зумовлюють та доповнюють один одного, можуть інтегруватися, вказуючи на конкретні облікові процедури та набір інструментів, за допомогою яких їх може бути реалізовано. Комплексне застосування процедурного та адитивного підходів уможливить ґрунтовне дослідження предмета бухгалтерського обліку, що варіюється залежно від процесу, який відбувається в конкретний період на будівельному підприємстві (підготовка до будівництва, власне будівництво, реалізація будівельної продукції) і вливає на ефективність прийняття управлінських рішень. Виважені управлінські рішення в системі менеджменту базуються на інформації про фінансовий стан будівельного підприємства, структуру його майна, джерела утворення, вираженій з використанням такого елементу методу бухгалтерського обліку, як оцінка. Методи бухгалтерського обліку (спеціальні, специфічні, приватно-наукові, ті, що сформовані в середовищі бухгалтерського обліку) як система складних багаторівневих зв'язків забезпечують розвиток інструментарію, за допомогою якого досліджуються об'єкти обліку.

Подальшим напрямом наукових розвідок з цього питання буде детальне вивчення елементів методу бухгалтерського обліку, що впливають на методологію обліку фінансових результатів.

Література:

1. Бутинець, Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підруч. Житомирський держ. технолог. ун-тет. Житомир: ЖІТІ, 2003. 440 с.

2. Чижевская Л. В. Теория, практика и методология бухгалтерского учета: последствия взаимовлияния и тенденции взаимодействия. *Развитие бухгалтерского учета и контроля в контексте европейской интеграции: монограф.* Житомир, Краматорск: Рута, 2005. С. 78–100.

3. Малюга Н. М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку. Житомир: ЖДТУ», 2005. 548 с.

4. Кіндрацька Л. М. Управлінський аспект бухгалтерського обліку в Україні: *Тези доповідей наук.-практ. конф. «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства».* 2007. 90 с.

5. Пушкар М. С. Філософія обліку: монографія. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 156 с.

6. Кузьминський Ю. А. Методологія бухгалтерського обліку в контексті реформування. *Фінанси України.* 2006. № 8. С. 59.

7. Малюга Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: навч. посібник. Житомир : ПП «Рута», 2003. 476 с.

8. Гоголь Т. А. Методологія бухгалтерського обліку як напрямок наукових досліджень в інноваційній економіці. *Галузева, міжгалузева та регіональна економіка. Вчені записки.* 2010. № 14. С. 84–91.

9. Бутинець Т. А. Документування господарських фактів: теорія, методологія, комп'ютеризація. Житомир: ЖІТІ, 1999. 412 с.

10. Сопко В. С. Бухгалтерський облік: Навч. посібник. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2000. 578 с.

11. Чайковская Л. А. Современные концепции бухгалтерского учета (теория и методология): автореферат дис. на соискание науч. степени д-ра. экон. наук: 08.00.12 / Л. А. Чайковская. М., 2007. 46 с.

12. Советский энциклопедический словарь / гл. ред. А. М. Прохоров. М: Сов. энциклопедия, 1982. 1600 с.

13. Философский энциклопедический словарь / гл. ред. Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панок. : Сов. энциклопедия, 1983. 840 с

14. Державне управління та державна служба: словник-довідник. Уклад. О.Ю. Оболенський. К: КНЕУ, 2005. 480 с.

15. Соколов Я. В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней: Учебн. пособие для вузов. М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996. 638 с/

16. Пушкар М. С. тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти): монографія. Тернопіль: Економічна думка, 1999. 422 с.

17. Кутер М. И. Теория и принципы бухгалтерского учета. М.: Финансы и статистика, 2000. 544 с.

18. Палий В. Ф. АСУ и проблемы теории бухгалтерского учета. М.: Финансы и статистика, 1981. 224 с.

19. Мних Є. До питання визначення методологічних рівнів економічного аналізу. *Економічний аналіз.* 2010. Вип. 6. С. 360–362.

20. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підруч. К.: Знання, 2008. 535 с.

21. Лозинский А.И. Курс теории балансового учета в связи с промышленным, сельскохозяйственным и торговым учетом. М.: Союзоргучет, 1938. 591 с.

22. Корягін М. В. Побудова методології бухгалтерського обліку. *Економіка та держава.* 2018. № 11. С. 27–32.

23. Петрук О. М. Гармонізація національних систем бухгалтерського обліку: [монографія]. Житомир : Рута, 2006. 420 с.

24. Мезенцев П. В. Лекция по теории бухгалтерского учета. М.: Госторгиздат, 1956. 247 с.

25. Малюга Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському: навч.пос. Житомир: «ЖДТУ», 2003. 476 с.

26. Крутова А. С. Метод бухгалтерського обліку в умовах інформаційного суспільства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг.* 2009. Вип. 1(1). С. 206–217.

27. Камінська Т. Методологія бухгалтерського обліку та контролю як їх гносеологічний базис. *Актуальні проблеми економіки.* 2015. № 8 (170). С. 360–371.

28. Соколов Я. В. Основы теории бухгалтерского учета. М.: Финансы и статистика, 2000. 496 с.

29. Лаговська О. А. Метод бухгалтерського обліку: зміст та структура елементів. *Науковий вісник. Серія: Економіка.* Ужгород, 2011. Вип. 32. С. 264–269.

30. Жук В. М. Розвиток теорії бухгалтерського обліку: інституціональний аспект: монографія. К.: ННЦ «ІАЕ», 2018. 408 с.

31. Кузьмінський Ю. А. Що таке система бухгалтерського обліку? *Бухгалтерський облік і аудит.* 2006. № 6. С. 8–11.

32. Проданчук М. А. Методи бухгалтерського обліку в інформаційному забезпеченні менеджменту. *Економіка АПК.* 2013. № 12. С. 55–62.

33. Гончаренко О. О. Елементи методу бухгалтерського обліку: особливості застосування у діяльності небанківських фінансово-кредитних установ. *Причорноморські економічні студії.* 2018. Вип. 31. С. 170–175.